

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 756/2015-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. novembra 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošikovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], vo veci namietaného porušenia jeho základných práv a slobôd podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 3 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 848/2014 a postupom vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru Prievidza vo veci vedenej pod ČVS: ORP-226/OVK-PD-2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 21. novembra 2014 doručené podanie [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] (ďalej len „sťažovateľ“), označené ako „Sťažnosť“, ktoré ústavný súd podľa obsahu klasifikoval ako sťažnosť podľa

čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ktorou sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv a slobôd podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 3 a čl. 50 ods. 3 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 848/2014 a postupom vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru Prievidza (ďalej aj „vyšetrovateľ“) vo veci vedenej pod ČVS: ORP-226/OVK-PD-2012.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je vo veci vedenej Okresným riaditeľstvom Policajného zboru Prievidza pod ČVS: ORP-226/OVK-PD-2012 v postavení obvineného; je stíhaný pre zločin útoku na verejného činiteľa podľa § 323 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. a) Trestného zákona. Sťažovateľ je presvedčený, že jeho obvinenie je nezákonné.

Dňa 1. apríla 2014 sťažovateľ požiadal vyšetrovateľa o ustanovenie obhajcu. Vyšetrovateľ predložil žiadosť o ustanovenie obhajcu okresnému súdu, ktorý sťažovateľovi obhajcu opatrením neustanovil. V prípise z 8. apríla 2014 označenom ako „*Vyjadrenie k žiadosti obvineného o ustanovenie obhajcu*“ (ďalej len „prípis“) okresný súd sťažovateľovi oznámil, že mu obhajcu v prebiehajúcom vyšetrovacom konaní neustanovuje, keďže na to neexistuje zákonný dôvod. Okresný súd v prípise poukázal tiež na skutočnosť, že sťažovateľ pri výsluchu 1. apríla 2014 po zákonom poučení vyšetrovateľom požiadal o ustanovenie obhajcu z dôvodu podania sťažnosti na ústavný súd. „*Na výzvu vyšetrovateľa, aby uviedol dôvody, ako napríklad, že nemá dostatok finančných prostriedkov, sa obvinený do zápisnice nevyjadril.*“ V prípise sa ďalej uvádza, že u sťažovateľa neexistuje žiaden z dôvodov tzv. povinnej obhajoby podľa § 37 a § 38 Trestného poriadku, a taktiež sa poukazuje na skutočnosť, že obvinenému súd môže obhajcu ustanoviť aj v prípade, ak neexistujú dôvody povinnej obhajoby, a to na žiadosť obvineného za predpokladu, že nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby, pričom túto skutočnosť musí obvinený preukázať. V záverečnej časti prípisu okresný súd uvádza: „*Z uvedeného teda jednoznačne vyplýva, že na žiadosť obvineného mu možno ustanoviť obhajcu len v prípade nedostatočných finančných prostriedkov na úhradu trov obhajoby,*

a to len pre obhajobu v trestnom konaní, ktoré sa proti nemu vedie, a nie pre podanie ústavnej sťažnosti, ako to žiada obvinený v zápisnici z výsluchu zo dňa 01. 04. 2014.“

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že opakovane namietal postup okresného súdu, ktorý napokon „*stratil trpezlivosť*“ a obhajcu v trestnom konaní ustanovil z dôvodu, že „*sa nedokážem sám obhajovať (má pochybnosť o spôsobilosti sťažovateľa) a fakticky nedôvodne aplikoval súd postup podľa § 37 ods. 2 Tr. poriadku...*“. Podľa názoru sťažovateľa mal mu byť obhajca ustanovený z iných dôvodov (nie podľa § 37 ods. 2 Trestného poriadku), pričom ustanovenie obhajcu z dôvodu uvedeného okresným súdom považuje za „*vážny no najmä bezdôvodný zásah do integrity a súkromia so zreteľom, že som márne žiadal (v súhrne 4x) o ustanovenie obhajcu podľa § 2 ods. 9 Tr. poriadku no najmä ústavy SR čl. 50 ods. 3 v spojení s Dohovorom čl. 6 ods. 3 písm. c.*

... Po stretnutí s prideleným povinným obhajcom tento však uviedol, že nie je ustanovený na podanie ústavnej sťažnosti, ale len obhajovať ma v trestnej veci čo však nepovažujem za potrebné (nutné) pričom mojim primárnym a hlavným dôvodom o ustanovenie obhajcu bolo podanie ústavnej sťažnosti, nakoľko boli zjavne porušené moje základné ľudské ako aj ústavné práva, ktoré sú garantované v právnych predpisoch čo znamená závažný zásah do osobnostných práv osoby.

... Jedným z porušených základných ľudských práv je skutočnosť, že sú porušené práva na účinnú obhajobu (z vyšetrovania vyplynuli zjavné pochybnosti, ktoré vyšetrovateľ účelovo a úmyselne prehliada pričom odmieta vykonať akýkoľvek navrhovaný dôkaz, čiže je popreté právo na účinnú obhajobu). V prebiehajúcom konaní (trestnom) som požiadal o ustanovenie obhajcu čo však okresný súd fakticky poprel...

... Druhým ešte zásadnejším dôvodom, príčinou na ustanovenie obhajcu je, že som bol pozbavený osobnej slobody (zadržaný) s tým, že neboli splnené zákonom stanovené podmienky, resp. zadržanie nebolo v intenciách príslušného zákonného ustanovenia, čiže bolo porušené základné ľudské právo garantované Dohovorom čl. 5 ods. 1 písm. c) a základné právo na osobnú slobodu zaručené čl. 17 ods. 1, 2, 3 ústavy SR.“

Sťažovateľ žiada ústavný súd o pridelenie zástupcu z radov advokátov, ktorý bude „*náležite obhajovať moje základné ľudské práva a primárne napadne ústavnou sťažnosťou*

opatrenie okresného súdu v Prievidzi 0 Tp/848/2014 (prevzaté 18/11/2014), nakoľko mu predchádzalo konanie súdu, ktorým boli porušené základné ľudské práva (nepriznané právo na obhajobu) a fakticky následné nanútené predmetné opatrenie súdu považujem za nedôvodné zasahovanie do súkromného života a integrity osobnosti z pozície moci“.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Zo obsahu sťažnosti ústavný súd vyvodil, že sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 3 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 3 ústavy obvineného alebo podozrivého z trestného činu možno zadržať len v prípadoch ustanovených zákonom. Zadržaná osoba musí byť ihneď oboznámená s dôvodmi zadržania, vypočutá a najneskôr do 48 hodín prepustená na slobodu alebo odovzdaná súdu. Sudca musí zadržanú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má právo obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sa ústavný súd zameral na posúdenie, či disponuje právomocou na jej prerokovanie, ako aj posúdenie, či ju nemožno označiť za zjavne neopodstatnenú.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

Zmysel a účel princípu subsidiarity vychádza z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (porovnaj m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

Z princípu subsidiarity tiež vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa uchádza o ústavnú ochranu v súvislosti s prebiehajúcim trestným konaním, ktoré sa nachádza v štádiu prípravného konania (pred predložením obžaloby súdu). Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, v rámci ktorej v prípadoch, pri ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv alebo slobôd v trestnom konaní, opakovane zdôrazňuje, že trestné konanie je od svojho začiatku až po koniec procesom, v rámci

ktorého sa pri vykonávaní jednotlivých úkonov môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ako aj v predmetnej veci konajúcich všeobecných súdov naprávať, resp. korigovať jednotlivé pochybenia, ku ktorým došlo v predchádzajúcich štádiách trestného konania. Preto spravidla až po právoplatnom skončení trestného konania možno na ústavnom súde namietať také pochybenia príslušných orgánov verejnej moci, ktoré neboli odstránené v jeho dovtedajšom priebehu a ktoré mohli vo svojich dôsledkoch spôsobiť porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 166/2010, m. m. tiež II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07).

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že na vecné prerokovanie sťažnosti sťažovateľa nedisponuje právomocou, čo zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti sťažovateľa pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ požiadal vyšetrovateľa ešte 1. apríla 2014 o ustanovenie obhajcu. Zo sťažnosti nemožno jednoznačne identifikovať, či sa sťažovateľ svojou žiadosťou domáhal ustanovenia obhajcu vo svojej trestnej veci z dôvodu, že nemá prostriedky na zaplatenie obhajoby, alebo ustanovenia právneho zástupcu z radov advokátov na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

Zo sťažnosti a z k nej priloženého prípisu však vyplýva, že okresný súd uznesením sp. zn. 0 Tp 848/2014, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 18. novembra 2014, ustanovil sťažovateľovi obhajcu na jeho zastupovanie v trestnej veci, a to z dôvodov podľa § 37 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého obvinený musí mať obhajcu aj vtedy, ak to považuje súd a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt za nevyhnutné najmä preto, že majú pochybnosť o spôsobilosti obvineného náležite sa obhajovať. Sťažovateľ vyslovuje nesúhlas s ustanovením obhajcu podľa § 37 ods. 2 Trestného poriadku a zastáva názor, že je schopný sa v trestnom konaní náležite obhajovať sám.

Bez potreby osobitne posudzovať rozhodnutie okresného súdu, ktorým ustanovil sťažovateľovi v prebiehajúcom trestnom konaní obhajcu, ústavný súd konštatuje, že týmto rozhodnutím okresného súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a ani identického práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru. Skutočnosť, že sťažovateľovi bol ustanovený na ochranu jeho práv v trestnom konaní obhajca, totiž vonkoncom neznamená, že by sťažovateľ sám stratil možnosť v trestnom konaní predkladať návrhy na doplnenie dokazovania, robiť prednesy potrebné na realizáciu jeho obhajoby, navrhovať ďalší procesný postup v konaní a pod.

Vo vzťahu k námietke, že okresný súd neustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu na konanie pred ústavným súdom, ústavný súd zdôrazňuje, že v prípravnom konaní, v ktorom sa trestná vec nachádza, neexistujú k tomu vzhľadom na už spomínaný princíp subsidiarity žiadne ústavne relevantné dôvody. Ústavný súd preto považuje postup okresného súdu, v rámci ktorého odmietol sťažovateľovi ustanoviť právneho zástupcu na konanie pred ústavným súdom, z ústavného hľadiska za akceptovateľný, t. j. taký, ktorým nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľom označených práv podľa ústavy a dohovoru. Tento záver zároveň zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie, ako aj z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. novembra 2015